

**AMERIKKALAIS-KIINALAISIA
SUHTEITA**

MICHAEL SCHALLER: *The United States and China in the Twentieth Century*. Oxford University Press, New York 1979, 199 s.

Kiina on hämmentänyt tutkijoita ja diplomaatteja yli sadan vuoden ajan. On ollut jatkuvaa epäselvyyttä Kiinan poliittisesta asemasta ja roolista maailmassa. Erityisen arvoituksellinen Kiina on epäilemättä ollut amerikkalaisille, sekä tavallisille kansalaisille että poliitikoille.

Tältä perustalta Michael Schaller on kirjoittanut tarkastelunalaisen kirjan. Selkeällä ja helpopolukuisella tyyllään apulaisprofessori Schaller kuvaa Pekingin ja Washingtonin välisiä ensimmäisiä diplomaattisia kohtaamisia sekä niiden jälkeistä useinkin piinallista tilannetta.

Muutamissa suhteissa Schallerin kirja on kuin *John K. Fairbankin* teoksen »*The United States and China*» uusi painos. Michael Schallerin esittää kuitenkin materiaalinsa tiiviimmin. Vaikka Schallerin kirja on lyhyempi kuin Fairbankin, se onnistuu antamaan lukijalleen yllättävän runsaasti tietoa. Tästä syystä kirjaa voi suositella lukijoille, jotka kaipaavat lyhyttä mutta seikkaperäistä esitystä kiinalais-amerikkalaisten suhteiden historiasta.

Ensimmäisessä luvussa Schaller kuvaa lyhyesti kiinalaisten ja amerikkalaisten ensimmäisiä laajapohjaisia kosketuksia, eritoten kiinalaisten saamia vaikutelmia. Toisessa luvussa Schaller pyrkii kuvaamaan kiinalais-amerikkalaisia suhteita imperialismien aikakaudella. Kolmannessa luvussa Schaller tulee yksityiskohtaisemmaksi. Hän käyttää 21 sivua kuvatakseen Kiinan anarkismia 1900-luvun alkupuolella ja selittää, kuinka USA:n hallitus kytkeytyi *Chiang Kai-shekin* johtamaan Kuomintang puolueeseen. Tämä sekä seuraava luku, joka käsittelee toisen maailmansodan aikaa, ovat selvästi kirjan parhaat. Yhdysvaltojen ulkoministeriön virkamiesten ja lehtimiesten raporteista ja vastalauseista huolimatta, Yhdysvaltojen hallitus on jatkuvasti osallistunut Chiang Kai-shekin ylläpitoon. Tästä syystä Kiinan enemmistön kuva amerikkalaisista on muuttunut täysin negatiiviseksi. Kirja osoittaa, miten amerikkalais-

ten yritys luoda sopua Chiangin ja Kiinan kommunistipuolueen välillä ei onnistunut, koska amerikkalaiset jotka olivat Chiangin »Kiinan eturyhmän» vaikutusvallan alaisina, ovat sovun itse sabotoineet.

Luvut 5 ja 6 kuvaavat amerikkalaisten reaktiota juuri syntyneeseen Kiinan kansantasavaltaan. Valitettavasti Schaller on yrittänyt niin ahkerasti kuvata amerikkalaisten »kommunismin pelkoa» 1950-luvulla, että jättää samalla kuvauksen Kiinan sisäpolitiikasta niukaksi. Tämä varmaan liittyy siihen, että 1960-luvun jälkeen USA huomasi olevansa ilman Kiinan-asiantuntijoita. Se taas on Schallerin mielestä pääsyy USA:n »kahden Kiinan politiikkaan» ja Korean ja Vietnamin sotiin.

Luku 7 on hyvin kirjoitettu, erittäin selkeä historia amerikkalaisten sekaantumisesta Vietnamin sotaan, mutta Schaller ei ole tyydyttävästi yhdistänyt tätä sekaantumista kiinalais-amerikkalaisiin suhteisiin. Ehkä tekijä luulee tätä kytkentää itsestään selväksi. Vai onko niin, ettei hän ole selvittänyt asiaa riittävästi itselleen.

Kirjan lopussa on kaksi lukua, jotka tarjoavat selityksiä USA:n ja Kiinan asteittaiselle uudelleen lähentymiselle, ja arvioivat sitä merkitystä, joka tällä on Japanille ja Neuvostoliitolle.

Kaikkiaan Michael Schallerin teos on hyvä johdatus kiinalais-amerikkalaisten suhteiden historian opiskeluun. Sen arvoa tosin rajoittaa lähdeviitteiden puuttuminen. Tietynlaisena puutteena voidaan ehkä pitää myös kirjan suppeutta ja siitä johtuvaa paikoittaista ylimalkaisuutta.

John Collins